

Stockholm

DN granskar.

BCG fakturerade Karolinska en kvarts miljard – underlag för 57 miljoner kronor saknas

Sedan 2011 har konsultbolaget Boston consulting group, BCG, fakturerat Karolinska universitetssjukhuset över en kvarts miljard, 257 miljoner kronor.

När Dagens Nyheter begärt ut fakturaspecifikationer saknas underlag för 57 miljoner kronor.

– Det ser ännu värre ut än vad man först kunde ana, säger Joakim Nergelius, professor i juridik vid Örebro universitet.

Lisa Röstlund, text
Anna Gustafsson, text

● Enligt lag måste kommuner och landsting spara ekonomiska redovisningar i minst 10 år, och offentliga handlingar måste hållas lättillgängliga och lämnas ut skyndsamt.

DN har begärt ut fakturaspecifikationer som gäller fakturor från konsultbolaget Boston consulting group, BCG, till Karolinska universitetssjukhuset mellan 2011 och 2017, för 257 miljoner kronor, inklusive moms.

DN:s granskning visar att en femtedel av fakturabeloppet – 57 miljoner – saknar underlag, alternativt har underlag som inte lämnats ut till DN.

BCG anlätades 2011 som stöd till flytten in på Nya Karolinska, och har senare jobbat med stöd till arbete med en ny verksamhetsmodell, som utförats i tätt samarbete med den tidigare produktionsdirektören Andreas Ringman Ugglå. Efter DN:s granskning meddelade sjukhuset i april 2017 att samarbetet med BCG skulle avslutas, vilket skedde i juni.

I december i fjol berättade DN att fakturaspecifikationer saknades för fjolårets fakturor på 28 miljoner kronor inklusive moms, från BCG till sjukhuset.

Efter publiceringen lämnade sjukhuset ut ett exceldokument som visar att BCG i snitt tagit 700 000 kronor i månaden för varje konsult, som i sju fall av nio var födda mellan 1985–1993.

– Det är pengarullning utan kontroll, vars likhet jag aldrig tidigare har skådat i offentlig verksamhet, sa Joakim Nergelius, professor i juridik vid Örebro universitet tidigare till DN.

Sedan DN även avslöjat att tidigare BCG-konsulten Ringman Ugglå blev produktionsdirektör på sjukhuset och poängsatt BCG i en upphandling som bolaget vann, har han avgått.

I mitten av december begärde DN ut underlag för samtliga fakturor

från BCG från 2011 och framåt. Ekonomisystemet har därefter via registratören lämnat ut dokument.

Registratören slår fast att alla fakturor från året 2011, på sammanlagt 10 miljoner kronor, helt saknar underlag.

Året därpå fakturerade BCG sjukhuset 30 miljoner kronor. Där saknas underlag för 10 miljoner, i materialet sjukhuset lämnat ut till DN.

För år 2013 har underlag för varje månad lämnats ut, men när DN granskat antalet timmar konsulterna rapporterat in, är de i fyra fall färre jämfört med beloppet på motsvarande fakturor. Totalt ser BCG ut att ha fakturerat 2,6 miljoner mer än vad de jobbat för.

Endast ett ”exempel på tidrapport” för en faktura på 2,8 miljoner har lämnats ut för 2014, trots att antalet timmar ska anges enligt gällande avtal. Underlag för övriga 34 miljoner har ej lämnats ut.

För 2015 och 2016 har underlag för 600 000 kronor inte lämnats ut. Övriga underlag saknar namngivna konsulter, och har 65 timmars arbetsvecka som standard för konsulterna, hela året.

65 timmars arbetsvecka är en arbetstid som strider mot arbetstidslagen, om det inte avtalats bort genom kollektivavtal. Enligt BCG finns inget sådant kollektivavtal.

– Det här ser ännu värre ut än vad man först kunde ana. Det är allvarligt. BCG verkar ha kunnat fakturera och ha fått betalt med automatik, utan kontroll, säger professor Joakim Nergelius.

DN har sökt sjukhusledningen under flera veckor, men ingen vill ställa upp på intervju. Pressavdelningen hänvisar till den interna utredningen som pågår, som tillsatts efter DN:s tidigare granskning. Utredningen ska vara klar den 31 januari.

– Det pågår en internrevision på sjukhuset med fokus på BCG som ska vara klar den 31/1. När sjukhusledningen har diskuterat resultatet samt att det har presenterats för styrelsen kommer jag att kunna kommentera detta, säger styrelseordförande Anders Ekblom.

Ekonomidirektör Margareta Fast

svarar DN via mejl att underlag tidigare inte lagrades systematiskt.

”De underlag som i dag kan återskapas som komplement till det som finns i ordinarie ekonomisystem bygger på att enskilda individer sparar underlag elektroniskt eller manuellt. Från senare perioder har rutiner med beställning och underlag för granskning förändrats. I den pågående revisionen kommer denna rutin och tillämpning belysas.”

Men enligt tryckfrihetsförordningen ska offentliga handlingar hållas lättillgängliga och lämnas ut skyndsamt till allmänheten vid förfrågan, och lagen om kommunal redovisning säger att räkenskapsinformation hos landsting ska bevaras under minst tio år.

Om fakturaspecifikationer saknas har en offentlig verksamhet skyldighet att utkräva dessa om någon begär ut dem som allmän handling, uppger Jeanette Gustafsdotter, jurist, expert på offentlighetsprincipen och vd för Tidningsutgivarna.

– Jag tycker verkligen att detta är under all kritik, säger Gustafsdotter.

Även landstingets eget styrdokument anger att fakturaunderlag ska sparas i tio år.

– Man ska kunna ta fram underlag som begärs ut från den här perioden. Jag har pratat med Karolinska häromdagen och vet att de haft bekymmer med sina databaser, men så är det absolut, säger landstingets ekonomidirektör Henrik Gaunitz.

Är dataproblem ett legitimt skäl för att inte lämna ut offentliga handlingar?

– Nej, det är det absolut inte. Finanslandstingsrådet Irene Sveonius (M) svarar i ett mejl till DN:

”Min uppfattning är att Karolinska har använt alldeles för mycket konsulter. Redan i mitt första ärende till landstingsstyrelsen i januari 2017 beslutades om påtagligt minskad konsultanvändning. Därför är det bra att sjukhuset avslutade avtalet med BCG i våras och att både chef i ledande ställning samt ledamöter i styrelsen med tidigare kopplingar till BCG inte har kvar sina uppdrag. Att det inte finns underlag är för mig helt oacceptabelt.

Nyutexaminerade ekonomer och ingenjörer sätts ofta på arbeten som att göra powerpointbilder, processbeskrivningar och dokumentation. Att ta så mycket betalt för det arbetet är ren och skär ocker. Att samtliga dessutom skulle arbeta effektivt i 13 timmar per dag är ett rent skämt.

Anders Sandvik, hr-konsult.

Det ska finnas underlag till alla fakturor. Punkt.”

BCG Nordens seniora partner Stefan Larsson vill inte låta sig intervjuas men svarar DN i ett mejl:

”Som i alla våra klientrelationer kan vi endast ha en dialog med vår uppdragsgivare när det gäller frågor som rör affärsrelationen. Vi finns självklart till hands för eventuella frågor från Karolinska när det gäller den pågående internrevisionen och eventuella övriga frågor.”

Nio konsulter uppges ha arbetat 13 timmar varje arbetsdag konstant i 2,5 år (2015–2017). Du uppgav tidigare till DN att arbetsbelastningen för BCG:s konsulter varierat över tid. Hur stämmer detta överens?

”Fakturaunderlagen visar inte enskilda individer utan arbetsområden som har bemannats av väsentligen fler konsulter under dessa år. Under perioden 2015–2017 har ungefär det tredubbla antalet konsulter varit involverade i olika grad och under olika perioder.”

Flera konsulter har hört av sig till DN i samband med den tidigare rapporteringen om BCG:s fakturor.

Anders Sandvik, hr-konsult, har jobbat länge i flera bolag med chefsrekrytering och uthyrning av högre seniora chefer, bland annat som konsultchef för Proffice under sex år.

– Konsultbolag tillsätter oftast några få seniora konsulter och för dem kan man eventuellt debitera 3 000 kronor i timmen. Utöver det sätts ofta nyutexaminerade ekonomer och ingenjörer på arbeten som att göra powerpointbilder, processbeskrivningar och dokumentation, säger han och fortsätter:

– Att ta så mycket betalt för det arbetet är ren och skär ocker. Att samtliga dessutom skulle arbeta effektivt i 13 timmar per dag är ett rent skämt.

Landstingets revisorer har de senaste fem åren påpekat brister när det gäller inköp och fakturahantling på Karolinska, liksom risker för oegentligheter.

En granskning av konsultanvändningen 2016 visade att regelverken för inköp och kostnadskontroll inte följdes och att inköpen inte stämde mot avtalen. Hösten 2017 har landstingsrevisorerna lämnat fyra rekommendationer till sjukhusstyrelsen för att förtydliga hur ansvar och befogenheter gäller enligt sjukhusets reglementen och delegationsordningar. En uppföljning ska göras under 2018.

DN har sökt tidigare sjukhusdirektör Birgir Jakobsson.

lisa.rostlund@dn.se
anna.gustafsson@dn.se